ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
دوشنبه • ۲ مهر ۱۳۹۷
۱۴ محرم ۱۴۴۰ • ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۸
شماره ۱۹۹۲۱
۱۱۴۴

به بهانه روز جهانی زبان اشاره، همه‌چیز درباره این زبان و ضرورت یادگیری‌اش برای همه مردم

وقتی دست‌ها حرف می‌زنند

مرجان دهقان | روزنامه نگار

مناسبت روز

همه ما برای برقراری ارتباط با دیگران به زبان مشترک نیاز داریم. بدون زبان نمی توانیم نیازها و احساسات خود را با دیگران در میان بگذاریم و برای رساندن مقصود خود به دردسر می‌افتیم. زبان گفتار از مجموعه نشانه‌های قراردادی صوتی به وجود آمده است اما فقط برای کسانی کارایی دارد که از توانایی سخن گفتن و شنیدن بهره‌مند هستند.

ناشنوایان و افراد مبتلا به اختلال گفتاری، برای بهره‌مندی از حقوق فردی و خانوادگی و شهروندی، نیاز به زبانی خاص خودشان مثل زبان اشاره دارند و ضروری است تا همه آدم‌ها و نهادها، این زبان را به رسمیت بشناسند. برای این منظور مجمع عمومی سازمان ملل متحد با تصویب و به‌رسمیت شناختن زبان اشاره، از امسال ۲۳ سپتامبر (روزی مثل دیروز) را به عنوان «روز جهانی زبان‌های اشاره» معرفی کرده‌است. این روز در واقع بخشی از هفته جهانی ناشنوایان و سالروز تاسیس فدراسیون جهانی ناشنوایان در سال ۱۹۵۱ میلادی است. انتخاب یک روز جهانی برای هر پدیده‌ای، نشان می‌دهد آن موضوع اهمیتی ویژه و بین‌المللی دارد و منحصر به یک گروه یا ملیت خاص نیست. جامعه بین‌المللی ناشنوایان، دیروز در سرتاسر جهان شعار «با زبان اشاره همه به طور یکسان در کنار هم هستیم» سر دادند و همواره به دنبال ارتقای حقوق افراد ناشنوا هستند. پرونده امروز زندگی سلام هم با یک روز تاخیر، گام کوچکی است برای مشارکت در شناختِ بیشتر از زبان اشاره و تلاشی است برای نزدیک شدن به دنیای ناشنوایان و رعایت حقوق‌شان به‌عنوان شهروندانِ این شهر و کشور.

زبان اشاره چگونه شکل گرفت؟

قدیمی‌ترین سندهای نوشتاری در زمینه شکل گرفتن زبان اشاره، به قرن پنجم پیش از میلاد باز می‌گردد. افلاطون در کتاب «کراتیلوس» از زبان سقراط این سوال را مطرح کرده‌است که اگر ما صدا یا زبان نداشتیم، آیا سعی نمی کردیم برای رساندن منظور خود از حرکت دست‌ها و بقیه اعضای بدن‌مان استفاده کنیم؟ این سند نشان می‌دهد در طول تاریخ، مردم با افراد ناشنوا روبه‌رو بوده و به نحوه برقراری ارتباط با آن‌ها فکر کرده‌اند. متاسفانه در دوره‌های پیش از تاریخ باورهای نادرستی درباره افراد ناشنوا وجود داشته‌است، به همین دلیل شکل‌گیری نظام آموزشی برای آنان زمان زیادی برد. با بهبود تدریجی این باورهای نادرست، کم‌کم افرادی به فکر آموزش ناشنوایان افتادند. در سال ۱۶۲۰ میلادی «جان پابلو بونت» در یک مقاله، الگوهای اشاره‌ای برای آموزش شفاهی ناشنوایان منتشر کرد. پس از او «چارلز میشل دلپی» با استفاده از مقاله بونت، الفبای دستی زبان اشاره را ابداع کرد. کم‌کم این زبان در بین ناشنوایان گسترش یافت و به وسیله ارتباطی آن‌ها تبدیل شد. «دای لاپای» در سال ۱۷۵۵ میلادی اولین مدرسه ناشنوایان را در پاریس تاسیس کرد. «لورنت کلرک» یکی از فارغ‌التحصیلان این مدرسه بود که در سال ۱۸۱۷ میلادی برای تاسیس یک مدرسه ناشنوایان در آمریکا به همراه «توماس هاپکین گالودت» به هارتفورت رفت. پسر گالودت «ادوارد مینر گالودت» در سال ۱۸۵۷ میلادی مدرسه‌ای دیگر برای ناشنوایان در شهر واشنگتن تاسیس کرد که خیلی زود به «کالج ملی ناشنوایان» تبدیل شد. این مدرسه در سال ۱۸۹۴ میلادی به افتخار این پدر و پسر که از پیشگامان آموزش ناشنوایان بودند به گالودت تغییر نام داد. دانشگاه گالودت از قدیمی‌ترین موسسه‌های آموزش عالی ناشنوایان است که همچنان به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

ناشنوایان و نقش سازنده «زبان اشاره» در سینمای ایران

از میان کارگردانان ایرانی، بانو «پوران درخشنده» جزو هنرمندان دغدغه‌مند درباره کیفیت تحصیل و تربیت و ارتباط و زندگی ناشنوایان است و این دغدغه‌ها را در قالب داستان‌های جذاب و فیلم‌های به‌یادماندنی به تصویر کشیده؛ فیلم‌هایی که باوجودِ گذشتِ بیش از سی سال از تولید و نمایش‌شان، جزو شیرین‌ترین و ماندگارترین آثار درباره چالش‌های گوناگونِ زندگی افراد لال و ناشنواست. جالب این که درخشنده، در این فیلم‌ها از کودک و نوجوانانی که واقعا از مشکل شنوایی رنج می‌بردند، برای بازی استفاده کرد و بعدها این بازیگران، هر کدام آدم‌های موفقی شدند.

«رابطه» که در سال ۶۵ ساخته شد، درباره نوجوانی ناشنوا و ناتوان در گفتار به نام «ناصر» است که به‌واسطه اختلالش، بی‌اعتماد به نفس و منزوی است و هیچ تلاشی برای ارتباط با خانواده و اطرافیان یا موفقیت در درس‌ها نمی کند و دلسوزی‌های بی‌جای مادرهم، به این روحیه دامن می‌زند. تا این که معلم ناصر، با نقش‌آفرینیِ مرحوم «خسرو شکیبایی»، با استفاده از زبان اشاره و صریح و ساده، او را به خودش می‌آورد و حرف‌هایش نقطه عطفی در زندگی ناصر می‌شود. «پرنده کوچک خوشبختی» هم فیلم دیگر درخشنده و تولید سال ۶۶ بود که به رابطه سازنده یک معلم با دانش‌آموز ناشنوایش می‌پرداخت. پروانه شفیق با نقش‌آفرینی زنده‌یاد هما روستا، معلمی است که در بدو ورود به حیاط دبستان، با منظره تلاش ملیحه، دانش‌آموز متفاوت و منزوی مدرسه برای خودکشی، روبه‌رو و سپس درگیر ماجراهای این دختر کم با هوش اما بدقلق می‌شود. ملیحه که بر اثر دیدن لحظه غرق شدن مادرش در استخر لال شده و قدرت حرف زدنش را از دست داده است، کودکی شکننده و حساس است که هر تلنگر کوچکی می‌تواند او را به دنیای تاریک و وهم‌انگیز کابوس‌هایش پرت کند و در آن لحظه به کارهای عجیب و خطرناک دست بزند. دخترک نیازمند کسی است که ترس‌ها، اضطراب‌ها، ریشه بدخلقی‌هایش و حالش را بفهمد. زخم روح ملیحه انگار فقط با مرهم توجه صبورانه و محبت بی‌چشمداشت التیام می‌یابد و خانم شفیق کسی است که در قالب معلمی فداکار، درد او را می‌فهمد و دست او را می‌گیرد و به زندگی برمی‌گرداند. درد مشترک خانم شفیق و ملیحه تنهایی است، دردی که در پایان، با تلاش و مبارزه‌های خانم معلم دغدغه‌مند و قوی داستان، به قشنگ‌ترین شکل درمان می‌شود.

گفت‌وگوی زندگی سلام با دختر شنوایی که با ترجمه ترانه‌های روز به زبان اشاره پدیده این روزهای فضای مجازی است

#زبان_اشاره_هنر_من_است

مهین ساعدی

«زبان اشاره» هنر من است! هشتگی که این روزها در کانال‌ها و صفحه‌های مختلف به اشتراک گذاشته می‌شود، در حقیقت تلاش «فرزانه بدری» ۲۹ ساله است که با وجود این که سالم و شنواست و در رشته حسابداری تحصیل کرده، مدتی است برای ارتباط مثبت و موثر با ناشنوایان گام‌های خوبی برداشته و با ذوق هنری‌اش به ترجمه ترانه آهنگ‌ها به زبان اشاره می‌پردازد تا دوستان ناشنوایش هم در درک دنیای لطیف و زیبای موسیقی شریک باشند. خودش می‌گوید از خیلی سال قبل عاشق زبان اشاره بوده و الان یکی از افسوس‌هایش این است که کاش زودتر شروع می‌کرد! آن وقت شاید برای حل خیلی از مسائل جلوتر بود. به بهانه روز جهانی زبان اشاره و البته در آستانه روز جهانی ناشنوایان که ۸ مهرماه است، پای حرف‌های فرزانه نشستیم تا از تجربه شیرین‌اش از ارتباط با دوستان ناشنوا به‌واسطه زبان اشاره بگوید.

اولین سوالی که ممکن است برای همه پیش بیاید، این است که چه شد به «زبان اشاره» علاقه‌مند شدی؟ آیا کسی در اطرافت ناشنواست؟

در میان اطرافیان ناشنوا نداریم اما از دوران دبیرستان، مثل یادگیری هر زبان دیگری، عاشق زبان اشاره بودم. منتها این علاقه را خیلی جدی نگرفتم تا این که بعد از مدتی دوباره به فکر افتادم و کمی جدی‌تر به دنبالش رفتم. متاسفانه هیچ راهی برای یادگیری این زبان پیدا نکردم تا این که پس از مدتی توانستم اکانت اینستاگرامی انجمن ناشنوایان ایران را پیدا کنم و با کلی استرس پیام بدهم که آیا یک فرد شنوا هم می‌تواند زبان اشاره بیاموزد؟ خوشبختانه ادامه مسیر راحت‌تر بود، زبان را یاد گرفتم و چون عاشق موسیقی هستم کارم را با ترجمه آهنگ‌ها شروع کردم. زبان اشاره هم مثل هر زبان دیگر دنیا، وسیله‌ای برای برقراری ارتباط با گروهی از مردم است و من هم به همین واسطه، دوستان ناشنوا و دوست‌داشتنی زیادی پیدا کردم که با تعجب شدید از این که من شنوا زبان اشاره بلدم، مشوق من برای ساخت فیلم‌های جدی‌تر با محوریت زبان اشاره شدند.

به نظر خودت، به چه دلیل آثارت در فضای مجازی مورد توجه قرار گرفت؟

اگر دقت کنید ما شنواها ساعت‌های زیادی از عمرمان را صرف گوش دادن به موزیک‌های با کلام و بی‌کلام می‌کنیم و از طریق این آثار هنریِ شنیداری، بسیاری احساسات شیرین و لطیف را تجربه و درک می‌کنیم. من تلاش کردم با ترجمه این ترانه‌ها به زبان اشاره، این حال خوب را به دوستان ناشنوایم منتقل کنم و ظاهرا تا حد زیادی موفق بودم چرا که دوستان ناشنوایم از سراسر ایران به من پیام دادند و گفتند موفق شده‌اند از طریق اشارات من، با دنیای موسیقی ارتباط برقرار کنند و حس ترانه را متوجه شوند. حتی دوست ناشنوایی داشتم که می‌گفت ریتم و ضرب آهنگ را هم متوجه شده و معتقد بود این کار برای ما شبیه به معجزه است. سپس، سلبریتی‌ها و هنرمندان هم کارهای من را در صفحه‌شان قرار دادند و حتی آقای «رضا صادقی» برای ترانه «نفس» از من خواستند با ایشان همکاری داشته باشم. همه این‌ها باعث شد توجه اهالی فضای مجازی به این حرکت جلب شود و پیام‌های زیادی از دوستان شنوا دریافت کردم که مشتاق یادگیری زبان اشاره شدند.

حالا که به بخشی از اهداف رسیده‌ای و توجه عموم را به زبان اشاره جلب کردی، برنامه بعدی‌ات چیست؟

واقعا دلم می‌خواهد تا آن‌جا که در توانم است، دوستان شنوا را با زبان اشاره آشنا کنم و این زبان را گسترش دهم. حتی این آموزش و آگاهی را به سمت دانشگاه‌ها، مراکز درمانی، خدماتی، رفاهی، ورزشی و هنری ببرم تا ناشنوایان هم مثل هر آدم عادی دیگر، بتوانند با عموم جامعه در ارتباط باشند و منزوی نشوند. دوستی دارم که پدر و مادرش ناشنوا هستند؛ به من پیام داده بود بعد از انتشار کارهای تو، دیگر خجالت نمی‌کشم در خیابان با زبان اشاره چیزی را برای مادرم توضیح دهم و این فقط بخش کوچکی از مشکلات ناشنوایان و اطرافیانشان است. علاقه دارم موزیک‌های بیشتری برای دوستان ناشنوا ترجمه کنم. همچنین یکی از تلاش‌هایم این است که گروه‌ها و افراد موفق ناشنوا را معرفی کنم، چراکه آن‌ها، هم از نظر معنوی و هم مادی، نیاز به حمایت ما دارند. دلم می‌خواهد مردم سالم را با چالش‌های این قشر آشنا کنم.

در این مسیر چه خواسته‌ای از مردم داری؟

شاید برای مردم جامعه، کار من فقط یک تفریح جالب به حساب بیاید ولی حقیقت این است که ناشنوایی یک معلولیت پنهان است و متاسفانه شناخت زیادی از این چالش و شرایط زندگی مبتلایان به آن، وجود ندارد. من از خدا می‌خواهم توانی به من بدهد تا بتوانم با تلاش، روزی را ببینم که همه آدم‌های سالم، زبان اشاره را می‌فهمند و به وسیله آن، با ناشنوایان و مبتلایان به اختلالات گفتاری، حرف می‌زنند و این افراد، در همه موقعیت‌ها مثل فروشگاه، مدرسه و دانشگاه، از امکانات استاندارد برخوردارند.

قصه تاسیس اولین مدرسه ناشنوایان در ایران

«میرزا جبار عسگرزاده» معروف به «جبار باغچه‌بان» بنیان‌گذار نخستین مدرسه ناشنوایان در ایران بود. او در ۱۹ اردیبهشت سال ۱۲۶۴ خورشیدی در «ایروان» به دنیا آمد. باغچه‌بان ابتدا کودکستان «باغچه اطفال» را در «تبریز» تاسیس کرد و به همین دلیل به «باغچه‌بان» شهرت یافت. حضور تعدادی کودک کر و لال در کودکستان باغچه اطفال او را به فکر تاسیس یک مدرسه مخصوص ناشنوایان انداخت. باغچه‌بان در زمانی اقدام به تاسیس مدرسه ناشنوایان کرد که مردم به سختی افراد ناشنوا را می‌پذیرفتند و حتی گاهی بیماری آن‌ها را واگیردار می‌دانستند. بخش مهمی از مشکلات ناشنوایان نیز به این دلیل بود که به راحتی نمی‌توانستند با دیگران ارتباط برقرار کنند. مجموعه این شرایط آن‌ها را منزوی کرده بود و کمتر پیش می‌آمد که به دنبال هدف خاصی باشند.

معرفی یک اپلیکیشن کاربردی

اَپ زبان اشاره

شاید پس از مطالعه مقدمه و مصاحبه پرونده امروز، شما هم به این فکر افتاده باشید که برای برقراری ارتباط با شهروندان و هم‌وطنان ناشنوا، زبان اشاره را فرا بگیرید. اپ زبان اشاره، برنامه‌ای است برای آموزش کلمات کاربردی روزمره به زبان اشاره. دانلود و نصب این برنامه با حجم ۸/۴ مگابایت، رایگان است. این اپ، کاری از گروه برنامه نویسی «سپنتا» است و هم اکنون بهترین برنامه‌اندرویدی برای یادگیری زبان اشاره است.

بد نیست در قدم اول، با هم، اعداد یک تا ۱۰ فارسی را به زبان اشاره یاد بگیریم.

۱: انگشت کوچک را نیمه خم می‌کنیم.

۲: انگشت کوچک و حلقه را نیمه خم می‌کنیم.

۳: انگشت کوچک و حلقه و میانه (وسطی) را نیمه خم می‌کنیم. (سر انگشتان باید نزدیک به پایه انگشتان باشد).

۴: انگشت حلقه و میانه را نیمه خم می‌کنیم.

۵: انگشت میانه را نیمه خم می‌کنیم.

۶: انگشت حلقه را نیمه خم می‌کنیم، چنان که سر انگشت میان کف دست باشد.

۷: انگشت کوچک را کاملا خم می‌کنیم، چنان که سر انگشت به جانب نرمهٔ دست، یعنی انتهای کف نزدیک باشد.

۸: انگشت کوچک و حلقه را کاملا خم می‌کنیم، طوری که سر انگشتان در جهت وسط کف دست قرار گیرد.

۹: انگشت کوچک و حلقه و میانه را کاملا خم می‌کنیم، طوری که سر انگشتان روی نرمهٔ کف دست قرار گیرد.

۱۰: سر ناخن انگشت اشاره روی بند اول انگشت شست نهاده می‌شود، چنان که میان دو انگشت به شکل حلقه دایره‌ای درآید.

منابع: مقاله گذری بر تاریخچه آموزش ناشنوایان نوشته امیر عباس ابراهیمی، مقاله تاریخچه جامعه ناشنوایان در ایران نوشته شیدا شهیدی، وبلاگ باغچه‌بان، سایت کانون ناشنوایان ایران، سایت الو دکتر، ویکی چه جور

جدول سخت [شماره ۴۲۸]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی

۱- نمایش نامه‌ای مشهور نوشته فردریش دورنمات ۲- تجزیه سلولی- گشاینده- دختر دلاور ایرانی شاهنامه ۳- پرچم- بزرگ‌ترین سد خاکی رسی خاورمیانه- از ماشین‌آلات کشاورزی- زیبا کردن چهره ۴- رنج بی‌پایان!- گذرگاه- قطعه موسیقی برای سه نوازنده- گناه- قدم‌یکپا ۵- روادید- از آلات موسیقی آذری- منتقل شدن بیماری- غارب‌غث ۶- دستگاهی برای پخش صدا- نوعی مسمومیت غذایی شدید- راهرو گرصد.. دارد تو کل بایدش ۷- فرمان- شهری در ایالت آلاباما در کشور آمریکا- برادر پیران ویسه- رسیدن به معشوق ۸- چهره- بت عصر جاهلی که خدای سرنوشت و مرگ بود- روزآمد- فخر کردن- مرحله خواب عمیق ۹- پایداری در انجام کاری- ناز و کرشمه- رسم و سنت- راه و روش ۱۰- بزرگ‌ترین معماری خشتی به جای مانده از دوره پارت‌ها در ایران که در سیستان قرار دارد- قتلگاه- مستمری ۱۱- کنایه از انجام دادن امری محال است.

عمودی

۱- راه قابل عبور برای چارپایان- نوعی پارچه پنبه‌ای ۲- کشور اروپایی در همسایگی لهستان- خدشه‌دار ۳- صدا- آشفته و پریشان- اکسید کلسیم ۴- عرب می‌گوید: بگو- آغوز- آخرین ۵- از الفبای انگلیسی- ظاهرسازی کردن ۶- وارد کردن داروا ز طریق سرنگ- قوم مغول ۷- میعادگاه حافظ- برای بیان استثنا به کار می‌رود ۸- اداواطوار- جنبش و حرکت- خالی ۹- الفبای گوش نواز- تشک مخصوص جودو ۱۰- آخرین نبرد ناپلئون بناپارت- مجلس نمایندگان روسیه ۱۱- از پیامبران الهی که در سن کودکی به مقام نبوت رسید- جانشین کیخسرو ۱۲- مایعی که برای مصرف خارجی روی پوست به کار می‌رود- گونه ۱۳- کلمه شرط- سنت و آیین- شهری در آلمان ۱۴- قومی ایرانی- واحد پول تاجیکستان ۱۵- الهی- پول نیجریه ۱۶- نمایش‌نامه متنوع- نسوان ۱۷- آسایش- گوارا باد- سیخونک ۱۸- آموختنی مدرسه- زیاده‌طلبی- واحد اندازه‌گیری طول ۱۹- دیکتاتور نژادپرست آلمان- هدایت کردن ۲۰- مزرعه آخرت است- تکیه دادن.

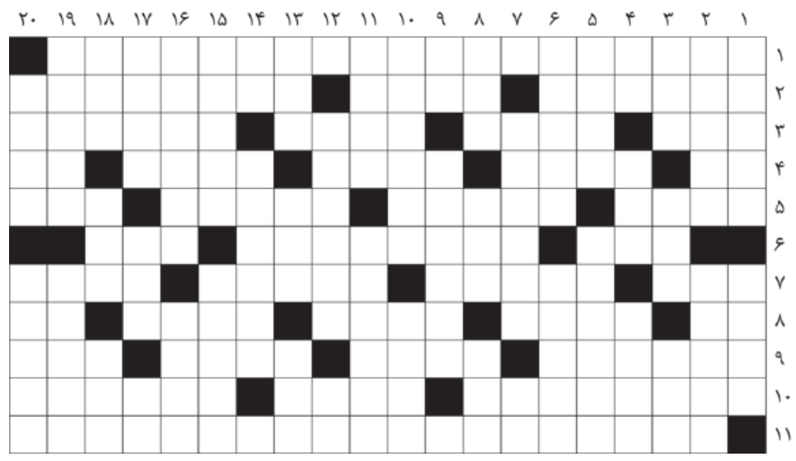

حل جدول شماره ۴۲۷

جدول متوسط [شماره ۷۲۱۸]

طراح جدول: مریم احمدی

افقی

۱- آسمان‌ها- رفتن بدون اطلاع دیگران- واحد شمارش پنبه- شوربا ۲- تصدیق آلمانی- یادداشت- محلی در مکه- تضمین خسارت- مالامال ۳- بشر- پرچم- ستون بدن- سنگین- رفیق ۴- علامت جمع- سوگ- نوار- جایگاه- نت سوم ۵- خاور- هوو- سیلی- فریب دادن کسی در معامله- از ادات تشبیه ۶- آخرین توان- مجلس اعیان- دانه خوشبو- ایده- رها ۷- عدد فوتبالی- گام- دل آزار کهنه- ناتنی- بلایا ۸- پرورد گار- نان شب مانده- ناراحتی- تنبل- صنم ۹- قوس- باریک‌بین- عدد خیطی- دیوار قلعه- درخت اعدام ۱۰- مجموعه حروف هر زبان- سنگ طلق- تن- صریح- نیز ۱۱- بوی رطوبت- نظرات- از رشته های پزشکی- از مکان های دیدنی در شیراز

عمودی

۱- تیره- قافله ۲- بانوی فرانسوی- گرفتاری ۳- سنگریزه- طاقچه ۴- درخت زبان گنجشک- نگهبان- حرف همراهی ۵- بیتوته- ملاقات ۶- اسب آذری- از مکیدنی‌ها ۷- خجسته- گروه ورزشی ۸- فردوس- دیدنی ارتش- سرپرست ۹- حرف انتخاب- ریشه- پوستین- ویتامین جدولی ۱۰- ستون- ایالتی در هند ۱۱- چوپان- گلی است ۱۲- ماه سرد- مخزن اسرار حق- رطوبت- حرف نداری ۱۳- رشد- شکننده- شرکت ۱۴- شکست دادن- پایه‌ها ۱۵- سرکش- واحد سطح ۱۶- رود معروف اروپا- خدای ایرانیان باستان ۱۷- اثر چربی- پشه مالاریا- محصول صابون ۱۸- مظهر لاغری- درون ۱۹- جویدنی معروف- فساد ۲۰- غزل سرای تبریزی- نوعی پارچه گران بها

حل جدول شماره ۷۲۱۷